

TARİH 11 1. ÜNİTE

DEĞİŞEN DÜNYA DENGELERİ KARŞISINDA OSMANLI SİYASETİ (1595-1774)

1595-1700 YILLARI ARASI SİYASİ GELİŞMELER

- 1596-Haçova Muharebesi
- 1606-Zitvatorok Antlaşması
- 1639-Kasr-ı Şirin Antlaşması
- 1669-Girit'in Fethi
- 1672-Bucaş Antlaşması
- 1681-Bahçesaray Antlaşması
- 1683-II. Viyana Kuşatması
- 1699-Karlofça Antlaşması
- 1700-İstanbul Antlaşması

**1595- 1700
SİYASİ GELİŞMELER**

1

1596 HAÇOVA MUHAREBESİ

2

1606 ZİTVATOROK ANTLAŞMASI

3

1639 KASR-I ŞİRİN ANTLAŞMASI

4

1669 GİRİTİN FETHİ

5

1672 BUCAŞ ANTLAŞMASI

9

1700 İSTANBUL ANTLAŞMASI

8

1699 KARLOFÇA ANTLAŞMASI

7

1683 II. VİYANA KUŞATMASI

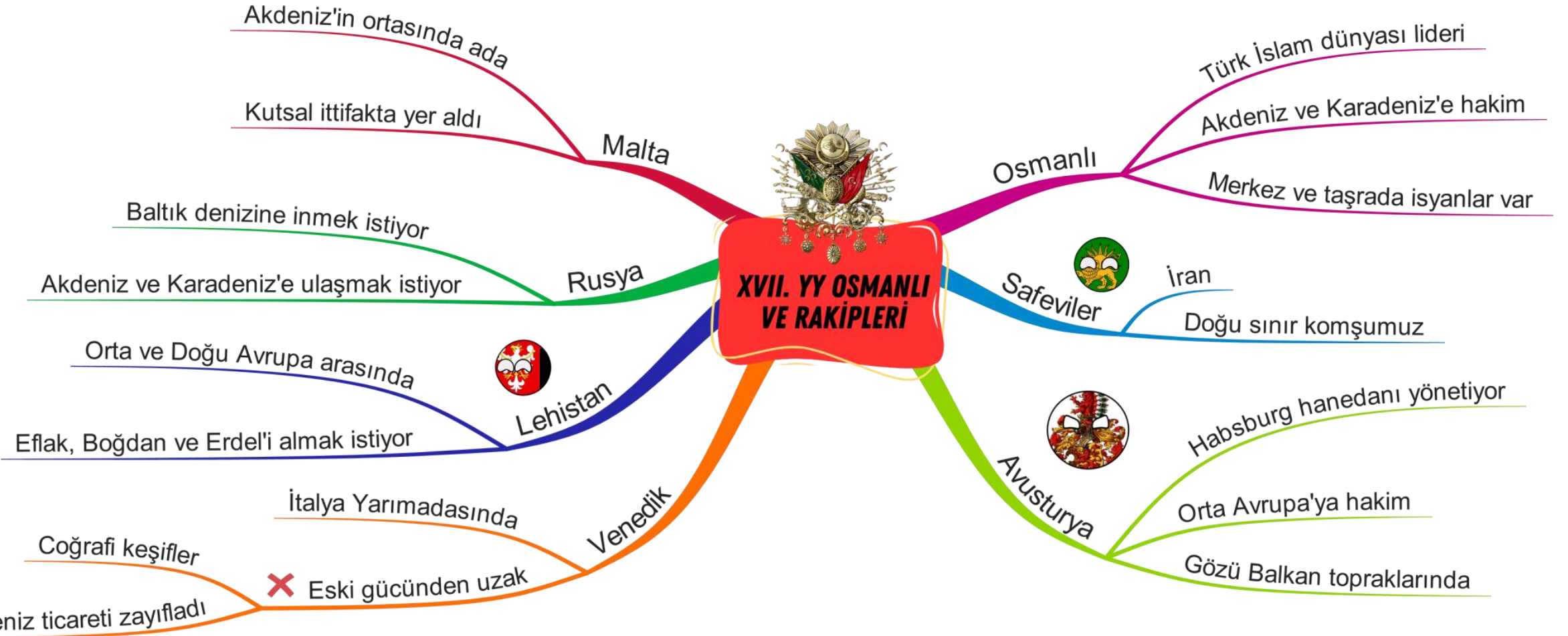
6

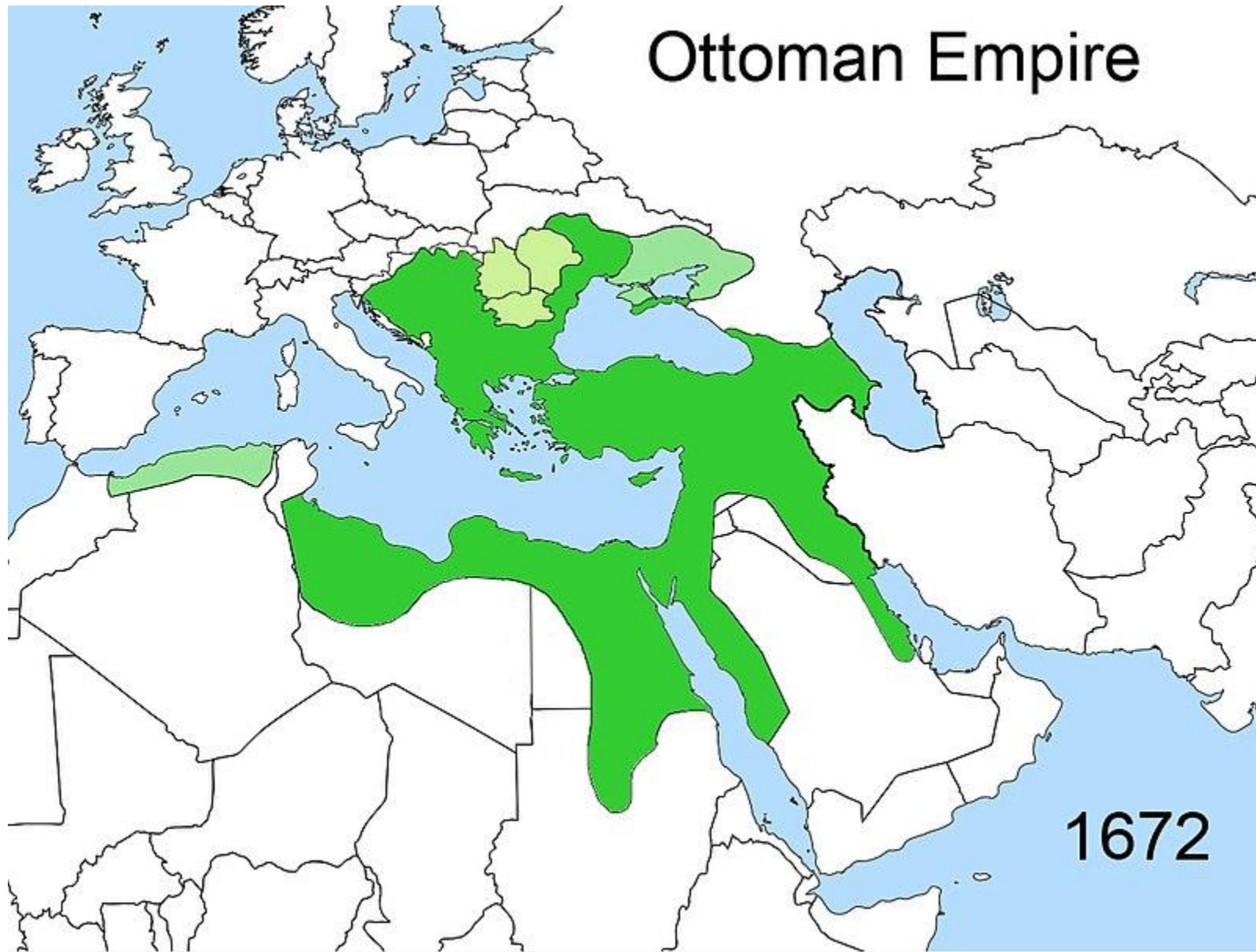
1681 BAHÇESARAY ANTLAŞMASI

1595-1700 yılları arasındaki siyasi gelişmeler

XVII. YÜZYIL SİYASİ REKABETİNDE OSMANLI DEVLETİ

1590 Ferhat Paşa Antlaşması

III. Murat Dönemi'nde (1574-1595) Safeviler'in Osmanlı Devleti topraklarındaki yıkıcı, bölücü faaliyetleri ve İran topraklarından geçen ticaret kervanlarını yağmalamaları tekrar savaşları başlattı.

1590'da imzalanan **Ferhat Paşa** Antlaşması ile **Tebriz, Karabağ, Dağıstan ve Şirvan** gibi yerler Osmanlı Devleti'nin eline geçti.

Osmanlı Devleti bu antlaşma ile **doğudaki en geniş** sınırlarına ulaştı.

III. Mehmet Dönemi'ndeki (1595-1603) iç isyanlar ile Osmanlı- Avusturya mücadelesini fırsat bilen **Safeviler** Tebriz, Nahcivan ve Erivan'ı ele geçirdi.

I. Ahmet Dönemi'nde (1603-1617) Safevilerin saldırıları uzun süreli savaflara dönüştü. Bu savaflar 1612'de imzalanan **Nasuh Paşa** Antlaşması ile sona erdi.

II. Osman (Genç) Dönemi'nde (1618-1622) Osmanlı Devleti'nin Safeviler üzerine sefer düzenlemesi sonucu **Serav Antlaşması** (1618) imzalandı.

1639 Kasr-ı Şirin Antlaşması

IV. Murat (1623-1640), 1635'te İran üzerine düzenlenen **Revan Seferi**'ni bizzat komuta etmiştir.

Osmanlı ordusunun İstanbul'a dönmesiyle Safeviler tekrar saldırıya geçti.

IV. Murat bunun üzerine **Bağdat Seferi**'ne çıktı. **Bağdat** Kalesi'ni aldı ve Safevilerle **1639'da Kasr-ı Şirin** Antlaşması'nı imzaladı.

Revan Safevilerde, Bağdat Osmanlı Devleti'nde kaldı.

İki taraf arasında Zagros Dağları sınır kabul edildi.

Osmanlı Devleti ile İran arasında yapılan Kasr-ı Şirin Antlaşması bazı küçük değişiklikler dışında **bugünkü Türkiye-İran sınırını** da belirledi.

TARİH 11 2. ÜNİTE

DEĞİŞİM ÇAĞINDA AVRUPA VE OSMANLI

Katolik Kilisesi'nin Yükseliş ve Düşüşü

Batı Roma İmparatorluğu, Kavimler Göçü sonrasında yıkılınca Antik Çağ kültürü yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştı.

Kilise, Avrupa'da Antik Çağ'ın kültür değerlerini ele alıp kurtarmıştı.

Antik kültüre ait düşüncelerden sadece kilisenin uygun bulduğu ve müsaade ettiği düşünceler ayakta kalabilmiş, kiliseye aykırı düşünceler ise kesin olarak terk edilmişti.

Bu da skolastik düşüncenin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Endüljans: Orta Çağ Avrupa'sında Papanın sattığı **günah çıkarma**, af belgesidir.

Aforoz: Hristiyanlıkta kilise tarafından verilen “**dinden çıkarma**” cezasıdır.

Enterdi: Papa'nın Hristiyan bir **ülkeyi halkı ile birlikte dinden çıkarmasıdır**.

Engizisyon: Katolik kilisesine bağlı **dinî mahkemelerdir**.

Yeni Çağ Avrupası'nda Halk

Avrupa'da toplum **iki sınıfa** bölünmüştü:

Ruhban ve aristokratların oluşturduğu birinci sınıf insanlar ve **yoksul halkın** oluşturduğu ikinci sınıf insanlar.

Soylular ve rahipler maddi ve manevi açıdan **halkı sömürmekteydiler**.

Halk tabakasının kendini geliştirip değiştirebileceği bütün alanlar kapatılmıştı.

Aydınlanmayla birlikte yükselen **burjuvazi (tüccar)**, yeni ekonomik alanlar açmış ve toplumda bir **orta sınıfın doğmasına** neden olmuştu.

Nizam-ı Cedit Ocağının gelişmesiyle Üsküdar'da **Selimiye Kışlası** inşa edildi.

Yeni düzenlemelerle “**Bostancı Tüfenkçisi Ocağı**” kuruldu.

Yeni birliklerin giderlerini karşılamak amacıyla **İrad-ı Cedit Hazinesi** kuruldu.

XIX. yüzyılın başlarından itibaren İstanbul dışında Rumeli ve Anadolu'da Nizam-ı Cedit birlikleri oluşturuldu.

Kabakçı Mustafa İsyanı sonucu padişahın tahttan indirilmesi ve öldürülmesi (**1807**) bu faaliyetlerin başarıya devam etmesini engelledi.

III. Selim'in öldürülmesiyle İstanbul'daki **Nizam-ı Cedit birlikleri dağıtıldı**, taşradaki kışlalar yıktırıldı.

ASAKİR-İ MANSURE-İ MUHAMMEDİYE ORDUSUNUN KURULMASI

II. Mahmut'un tahta çıkmasını sağlayan Rusçuk Ayanı **Alemdar Mustafa Paşa**, kendine bağlı askeri kuvvetleri olan güçlü bir sadrazamdı.

Önce Nizam-ı Cedit'in benzeri olarak **Sekban-ı Cedit** Ocağını kurdu.

1808'de Alemdar Mustafa Paşa'nın Sekban-ı Cedit kuvvetleri ile halk ve yeniçeriler arasında adeta bir iç savaş yaşandı.

Yeniçeriler, **Alemdar Mustafa Paşa'yı öldürüp** saraya doğru harekete geçti.

II. Mahmut, Osmanlı Hanedanı'nın tek erkek üyesi olarak kalmak için **IV. Mustafa'yı idam ettirdi.**

II. Mahmut **1826 yılında Yeniçeri Ocağı kaldırdı.**

Osmanlı tarihine bu olay "**Vaka-i Hayriye**" (Hayırlı olay) olarak geçti. Yeniçeri Ocağı'nın yerine "**Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye**" adıyla yeni bir ordu kuruldu

Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye ordusu **zorunlu askerliğe** tabi olduğundan paralı askerlik sistemi de kaldırılarak **millî orduya** geçişte önemli bir adım atılmış oldu.

Asker ihtiyacı **Müslüman halkın 15-25 yaş** arası gençlerinden karşılanmaktaydı.

Kişinin askerlikten ayrılıp sivil hayata dönebilmesi, ticaret veya ziraatla uğraşabilmesi ve emekliliğe hak kazanabilmesi için **on iki yıl askerlik** hizmeti yapması gerekiyordu.

Bekârlara yüzbaşı mülâzımı (teğmen) olana kadar evlenmek yasaktı ancak evli olanların orduya girmesine engel yoktu.

Yeni ordunun üniforma, bot ve diğer teçhizatının karşılanması amacıyla feshane, debbağhane (deri imalathanesi) ve iplikhane adlarıyla imalathaneler kuruldu.

Prusya'dan piyade, süvari ve topçu subaylar getirildi.

Modern harp sanatını öğrenmek amacıyla Avrupa'ya öğrenci gönderildi.

1840 Londra Antlaşması

Kütahya Antlaşması Mehmet Ali Paşa'yı memnun etmemiştir.

İki taraf arasında **Nizip**'te yaşanan savaşı yine Mısır ordusu kazanmıştır (**1839**).

İngiltere'nin girişimleri ile Londra'da bir konferans düzenlenmiş ve Londra Antlaşması imzalanmıştır (1840).

Bu antlaşma ile;

Mısır'ın idaresi kalıcı olarak Mehmet Ali Paşa ve ailesine bırakıldı.

Suriye, Adana ve Girit valilikleri Osmanlı yönetimine yeniden geçti.

1841 Londra Boğazlar Sözleşmesi

Hünkâr İskelesi Antlaşması'nın süresi bitince, İngiltere ve Fransa liderliğinde bir konferans düzenlenmiş ve Londra Boğazlar Sözleşmesi imzalanmıştır (1841).

Bu sözleşmeye göre;

Boğazlar Osmanlı yönetiminde kalacak; barış zamanlarında savaş gemilerine kapatılacaktı.

Avrupalı devletler sözleşmeyi garanti altında bulunduracaklardı.

Bu sözleşme, Rusya'nın Boğazlar üzerinde elde ettiği ayrıcalıklı konumu kaybetmesine yol açmış, Boğazların "uluslararası" bir statü kazanmasına yol açmıştır.

1768-1914 OSMANLI RUSYA REKABETİ VE SONUÇLARI

Rusya'nın **sıcak denizlere** inmesini hedef alan büyük idealinin temelleri onun **Bizans'ın dinî ve politik mirasçısı** olmak iddiasına dayanıyordu.

1569 yılında Astrahan Seferi'nde ilk Osmanlı-Rus savaşı cereyan etti.

1682-1725 yıllarında Rus tahtına oturan **I. Petro**, **Rusların sıcak denizlere inme** politikasının başlatıcısı oldu.

1770'de Osmanlı donanmasının Ruslar tarafından **Çeşme'de** yakılması Avrupa'da da büyük bir tedirginliğe neden olmuştu.

Savaş 1774'te imzalanan Küçük Kaynarca Antlaşması ile son buldu.

Küçük Kaynarca Antlaşması'yla Ruslar, **Kırım**'ın himayesini Osmanlı Devleti'nden aldı. **Halkı Müslüman olan bir yer** ilk defa **Osmanlı Devleti'nden ayrıldı.**

Bu noktada Karadeniz'in bir Türk gölü olma özelliği de kaybedildi. Rusya, bu antlaşma ile **Ortodoks Hristiyanların koruyuculuğunu** da üstlendi.

1787-1792 Osmanlı-Rus savaşları sonucunda Rusya ile **Yaş Antlaşması (1792)** imzalandı. **Kırım**'ın Rusya'ya bağlanması kabul edildi.

Rum İsyanı devam ederken **Navarin'de** Osmanlı ve Mısır **donanmalarının yakılmasıyla (1827)** Rusya bir kez daha Doğu Akdeniz'de güç sahibi olduğunu dünyaya gösterdi.

Balkanlar'da yaşanan olumsuzluklara çare bulmak amacıyla İngiltere, Fransa, Rusya, Avusturya, Almanya, İtalya ve Osmanlı devletlerinin temsilcileri **İstanbul (Tersane) Konferansı**'nda bir araya geldiler.

İç ve dış siyaset buhranını dağıtmak isteyen Osmanlı Devleti, İstanbul Konferansı'nın ilk oturumunun yapıldığı sırada **Kanun-i Esasi**'yi Bâbiâli'de toplanan devlet adamları ve halk önünde törenle ilan etti (**23 Aralık 1876**).

Böylece Türk toplumunun **ilk yazılı anayasası** kabul edildi.

19 Mart 1877'de ilk Osmanlı **Meclis- i Mebusan**'ı açıldı.

II. Abdülhamit ayrılıkçı mebusların faaliyetlerini ve 93 Harbi'ni gerekçe göstererek Kanun'un kendisine verdiği yetkiyle **Meclisi feshetti** (**13 Şubat 1878**).

KANUN-İ ESASİ'NİN İÇERİĞİ

İlan edilen Kanun-i Esasi'ye göre yürütme gücünün başında padişah bulunuyordu.

Yargı yetkisi bağımsızdı.

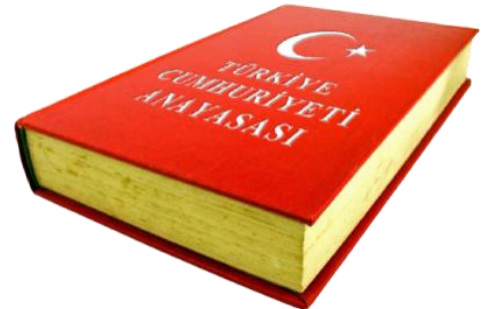
Yasama yetkisi ise Mebusan Meclisi ve Âyan Meclisi'nden kurulu bir Genel Meclis tarafından yürütülecek, yasama faaliyetleri padişahın onayına bağlı olacaktı.

Âyan Meclisi üyelerini padişah, Mebusan Meclisi üyelerini halk seçecekti.

Meclisi fesh etme yetkisi ise padişaha aitti.

Diğer yandan padişah, hükûmete olan güveni zedelediği gerekçesiyle istediği kişiyi memleket dışına sürmek yetkisine sahipti.

Devlet yönetimiyle ilgili yetkilerin tümü gerçekte yine hükümdarda toplanmış bulunmaktaydı.

I. Meşrutiyet Dönemi Yayın Organları

Muhbir (yurtdışında yayımlanan ilk türkçe gazete, ali suavi, londra)

Ulum (Ali Suavi, Paris)

Hürriyet (Ziya Paşa ve Namık Kemal)

İbret (Ahmet Mithat Efendi)

Tercüman-ı Ahval (ilk özel gazete, Yusuf Agah ve Şinasi)

ŞİFRE

MUHİT

I. Meşrutiyet Dönemi Aydınları

N amık Kemal
A hmet Mithat Efendi
M ustafa Fazıl Paşa
A li Suavi
Z iya Paşa

ŞİFRE

NAMAZ

II. MEŞRUTİYET ÖNCESİ GELİŞMELER

İkinci Meşrutiyet öncesi 1878 Berlin Antlaşması'yla **Sırbistan, Karadağ ve Romanya** Osmanlı Devleti'nden ayrılmıştı.

Bunun yanında **Kars, Ardahan ve Batum Rusya'ya** verilmişti.

Kıbrıs'ın ayrı bir antlaşmayla **İngiltere'ye** verilmesi Osmanlı topraklarının hızla küçülmesine sebep olmuştur.

Fransızların 1881'de Tunus'u, İngilizlerin 1882'de Mısır'ı işgal etmesi Osmanlı Devleti'nin Akdeniz'deki hâkimiyetine büyük darbe vurmuştur.

Avrupalı devletlerin Osmanlı Devleti'nin kendilerine olan borçlarını almak için **1881'de Düyûn-u Umumîye'yi** (Genel Borçlar İdaresi) kurmaları devleti ekonomik olarak kötü etkilemiştir.

II. Abdülhamit'in Meclis-i Mebusan'ı kapatması Osmanlı aydınlarının tepki gösterip muhalefet etmelerine neden oldu.

Osmanlı Devleti'ni ayakta tutmak için otoriter bir rejim uygulayan II. Abdülhamit'e karşı olan muhalefet gün geçtikçe büyüdü.